

Wandelen in de voetsporen van Daens

Stad Aalst

AALST
VERGEET
JE NOOIT

SLAAF NOCH BEDELAAR MAG DE ARBEIDER ZIJN
HIJ MOET EEN VRIJ EN WELVAREND MAN WEZEN

PRIESTER DAENS

1839

1957

1907

ADOLF DAENS,

geboren te Aalst in de Kerkstraat, den 18 December 1839, zijne Ouders waren kleine Burgers ; primus in 't Collegie, opvolgentlijk Professor van Rhetorika te Bergen, Turnhout, Dendermonde, onderpastoor te Kruitshoutem en te St-Niklaas, sticht in 1893 de Kristene Volkspartij, wordt Volksvertegenwoordiger van Aalst en van Brussel, godvruchtig overleden te Aalst den 14 Juni 1907. (Zie zijn Levensbeschrijf door Pieter Daens, zijn Broeder, schoon groot boek, tekoop aan 1 fr.)

*Ik zou alle menschen willen gelukkig zien. (Woor-
den van Priester Daens).*

Priester Adolf Daens uit Aalst

Priester Adolf Daens nam de handschoen op tegen armoede en sociaal onrecht, hij was een sleutelfiguur in de sociale en politieke geschiedenis van ons land. De wandeling voert je van de wieg tot het sterfbed van deze memorabele man, langs plaatsen die herinneren aan zijn verbeteren en soms heroïsche strijd.

Daens bracht eind 19de eeuw de sociale kwestie op de agenda van de Wetstraat, vanuit een diep persoonlijk engagement. De priester werd geraakt door de barre armoede op het platteland en de miserie van de fabrieksarbeiders in zijn stad. Een Aalst dat in de wervelstroom zat van een sterk om zich heen grijpende industrialisering. Tijdens grote vergaderingen, of op bezoek in een eenvoudige arbeiderswoning, hij probeerde steeds goed te doen en werd zeer populair bij de gewone man. Hij was een doorn in het oog van de machthebbers. Hij joeg de conservatieve katholieken tegen zich in het harnas en kreeg het aan de stok met politici en zelfs met het Vaticaan. Het is dan ook pas in de tweede helft van de 20ste eeuw dat zijn verdiensten en de rol van de Daensistische Beweging erkend worden.

In 2004 verleent de stad Aalst het ereburgerschap aan priester Daens. In 2014 excuseert aartsbisschop André-Jozef Léonard zich voor de manier waarop priester Adolf Daens behandeld werd door de katholieke kerk.

- **Geboren op:** 18 december 1839
- **Geboren in:** Aalst (Kerkstraat 11)
- **Overleden op:** 14 juni 1907
- **Overleden in:** Aalst (Molenstraat 11)
- **Priester**
- **Primus perpetuus** aan het Sint-Jozefcollege
- **Volksvertegenwoordiger** Christene Volkspartij
- **Ereburger** van de stad Aalst

STARTPUNT 1 | Grote Markt

Van priester tot parlementair

De Grote Markt is in de 19de eeuw al het politieke knooppunt van Aalst. Uit de film Daens van Stijn Coeninx herinner je je vast de geslepen Charles Woeste als roemruchte tegenstander van Daens. Of baron Leo de Béthune, nog een conservatief katholiek politicus uit die tijd. Met alle middelen bestrijden de conservatieve katholieken de Christene Volkspartij van Daens, die vanaf 1893

Grote Markt Aalst ten tijde van Daens

een progressief, sociaalvoelend en uitgesproken Vlaamsgezind catholicisme voorstaat. De partij van Daens huist in het begin niet in Aalst op de Grote Markt, maar in Okegem waar de partij op 15 april 1893 werd gesticht. De katholieke partij heeft hier haar hoofdkwartier, in de Borse van Amsterdam, het fraaie renaissancepand met de zuilengalerij links van het belfort. Aan de andere kant van het belfort, in de Graaf van Egmont, heeft de liberale partij haar zetel. Met hen en de socialisten werkt Daens meermaals samen om de overmacht van de conservatieve katholieken te doorbreken. In 1894 slaagt de Christene Volkspartij erin om bij de parlementsverkiezingen een zetel in het parlement te bemachtigen. Dat is een flinke streep door de rekening van Woeste. Hij probeerde om de verkiezing frauduleus te winnen. Zijn bedrog werd ontdekt en leidde tot een herverkiezing die uitdraaide in het voordeel van de daensisten.

WEETJE

Woeste had geprobeerd de hongerlijdende kiezers om te kopen door overal gratis worsten uit te delen. Zijn manoeuvre heeft niet gewerkt.

Charles Woeste

Spotprent Woeste met worsten

Stap in de richting van de Sint-Martinuskerk, wandel de Kerkstraat in.

STOPPLAATS 2 | Kerkstraat

Van eenvoudige komaf

Aan nummer 11 herinnert een gedenkplaat aan de geboorteplaats van Daens. Toen stond hier een eenvoudig rijhuis met beneden een kleine mutsenwinkel. In de schaduw van de kerk ziet Adolf Daens op 18 december 1839 het levenslicht. Vier jaar later wordt zijn broer Pieter geboren. Als eigenaar van een drukkerij en als medestichter van de Christene Volkspartij zal hij later de trouwste medestander van zijn broer worden. Vader Louis komt aan de kost als schaliedekker. Moeder Anna Boon is mutsenmaakster. Het gezin telt negen kinderen, drie kinderen stierven op zeer jonge leeftijd, drie zonen en drie dochters worden hier grootgebracht. In de vlakbij gelegen Sint-Martinuskerk worden de jongens Adolf en Pieter gedoopt en doen ze er hun communie.

Huidige huis op nummer 11 op de geboorteplaats van Daens in de Kerkstraat.

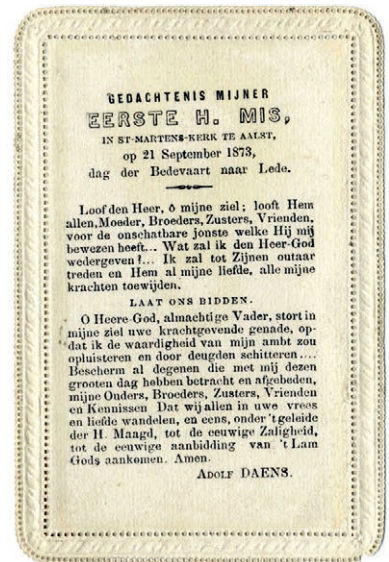
Loop de straat uit tot aan de Sint-Martinuskerk.

STOPPLAATS 3 | Sint-Martinuskerk Charisma op de preekstoel

In 1873 draagt priester Daens, net tot priester gewijd, hier zijn eerste mis op. Op dat moment heeft hij er twaalf jaar bij de jezuïetenorde in Drongen opzitten. Hij is in deze kerk ook regelmatig gastpredikant. Stel je voor hoe het was: een gesticulerende Daens op dreef op de preekstoel, de kerk zit afgeladen vol en de gelovigen hangen aan de lippen van de schitterende redenaar. 'Slaaf noch bedelaar mag de arbeider zijn. Hij moet een vrij en welvend man wezen', is maar een van zijn bekend gebleven uitspraken. Daens voelt zich gesterkt door de pauselijke encycliek *Rerum Novarum* (1891), waarin de Kerk in haar nieuwe sociale leer opkomt voor de rechten van de arbeiders. Als zijn politieke strijd Daens in aanvaring brengt met de conservatieve katholieken, wordt hij door hen van op dezelfde kansel even fel afgekeurd. Zo zijn alle pastoors van het bisdom, op bevel van bisschop Stillemans van Gent, op een gegeven moment in hun zondagspreek verplicht de gelovigen te waarschuwen voor de daensistische pers en de politieke partij van Daens. In Aalst is priester Ponnet één van Daens' felle tegenstanders.

Herdenkingsprentje 1ste mis Daens

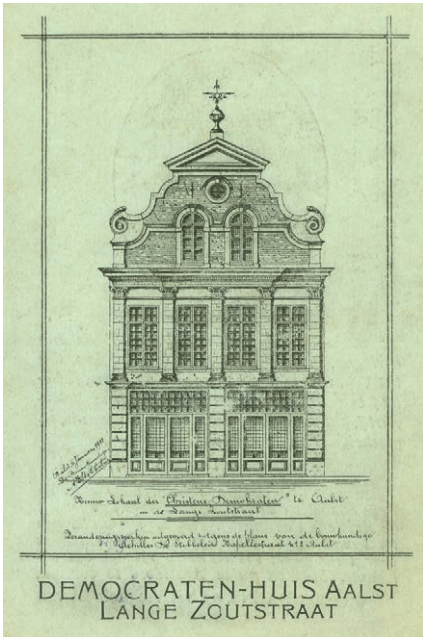
Preekstoel in de Sint-Martinuskerk van waarop Daens de gelovigen toesprak

Tegenover de hoofdingang van de Sint-Martinuskerk stap je door het smalle Sluierstraatje. Ga op het einde linksaf de Lange Zoutstraat in en wandel tot aan nummer 36.

STOPPLAATS 4 | Lange Zoutstraat

Vlees en brood voor het volk

Afbeelding oorspronkelijke voorgevel huisnr. 36

Algemeen zicht op Lange Zoutstraat ten tijde van Daens

In dit pand op nummer 36 klopt in de eerste decennia van de 20ste eeuw het hart van de beweging rond Daens. De dood van de priester in 1907 betekent immers geenszins het uitdoven van zijn gedachtegoed. Vele arbeiders, kleine middenstanders en boeren hebben zich achter zijn sociaaldemocratische ideeën geschaard. Verenigd als 'daensisten' bouwen ze verschillende dienstverlenende organisaties uit voor het gewone volk. Het pand in de Lange Zoutstraat kopen ze met deze bedoeling aan in 1910. Na een grondige verbouwing wordt het lokaal 'Volksverheffing' plechtig ingehuldigd. De politieke vleugel – die van 1903 tot 1910 in herberg De Groene Poort in het vlakbij gelegen Sint-Jorisstraatje zat (hier wandel je straks langs) – verhuist hierheen. Tegelijk wordt voor vele Aalstenaars de Lange Zoutstraat de plaats waar ze brood uit de volksbakkerij, vlees en kolen kunnen aankopen. Typisch aan de volksbakkerij is dat ze de kleine man wil leren sparen. Voor elk brood dat hij er koopt, moet hij twee centiemen extra betalen. Bij het begin van het jaar krijgt hij voor elke twee extra betaalde centiemen, er vier terug. Uiteindelijk een mooi spaarsommetje! Naast de bakkerij, de beenhouwerij en de kolenhandel zijn hier ook een coöperatieve en een ziekenfonds. De beweging blijft hier gevestigd tot 1927.

Keer even terug op je stappen en ga links het smalle Sint-Jorisstraatje in. Wandel door dit winkelstraatje tot op de Hopmarkt.

STOPPLAATS 5 | Hopmarkt

De kiem van de sociale dienstverlening

De sociale dienstverlening die de Daensgetrouwen uitbouwen, is van een totaal andere ingesteldheid dan die van de conservatieve katholieken, die vooral belang hechten aan liefdadigheid.

Van 1903 tot 1910 is het partijlokaal van de daensisten, de Groene Poort, in de Sint-Jorisstraat. Sinds 1900 vind je hier ook de daensistische bakkerij, de samenwerkende maatschappij Volksverheffing met een feestzaal en herberg. Groen is van bij het begin de kleur van de daensisten. Hun vlag is groen en hun partijlied heet 'De Groene Vlag'.

Op de Hopmarkt, op de hoek met de Sint-Jorisstraat, richt Petrus Van Schuylenberg met enkele partijgenoten van de Katholieke Partij in 1933 het lokaal 'Volkswelzijn' op. De Vennootschap der Christen Werklieden is de voorloper van het ACW, de koepel van de christelijke werknemersorganisaties en de christelijke mutualiteit. In het begin blijft de organisatie braaf binnen het uitgestippelde kader van de partij. Het gebouw kreeg al gauw de naam 'Het Groene Kruis'.

WEETJE

Bezoek zeker het toeristische infokantoor, de blikvanger is de 360° koker. Je stapt binnen in een mini-cinemazaal waar je in 7 minuten tijd het allerbeste van Aalst en zijn deelgemeenten te zien krijgt.

WEETJE

Petrus Van Schuylenberg was een daensist tot 1905, maar stapte uit de partij nadat de daensisten veroordeeld werden door de paus.

Na een bezoekje aan het toeristisch infokantoor stap je het links de Boterstraat in.

STOPPLAATS 6 | Boterstraat

Arm en rijk in aparte scholen

Waar nu het huizenblok staat aan je rechterkant, bevond zich in Daens' tijd de school van de Broeders van de Christelijke Scholen. De jonge Adolf liep tot zijn dertien jaar school bij deze broeders, maar dan wel in de school aan de Vrijheidsstraat (de Kat). Vanaf 1843 verstrekten de broeders er gratis onderricht aan kinderen van arbeiders en de kleine burgerij. Vergeet niet, van schoolplicht was in deze tijd nog geen sprake.

Tot 1935 was hier op de Hopmarkt de stadsschouwburg gevestigd, ten tijde van Daens was dit een school in de oorspronkelijke gebouwen van het Karmelietenklooster.

Op het einde van de Boterstraat ligt het Keizersplein. Wandel op het plein naar links.

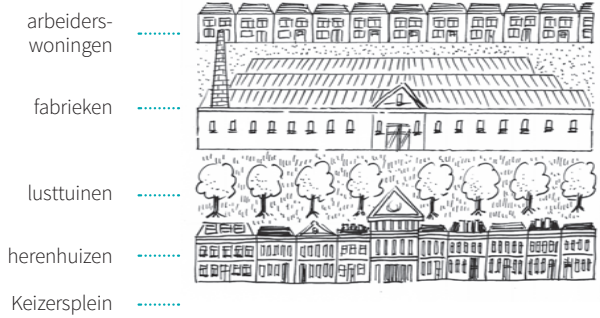

STOPPLAATS 7 | Keizersplein

Schokkend contrast

Op het Keizersplein staan de voorname, typisch witbepleisterde herenhuizen waar in de 19de eeuw de gegoede klasse van Aalst woonde. Fabriekseigenaars, politici, renteniers en adellijke families leefden hier in weelde. Maar wat een schokkend contrast tussen de deftige voorgevels en de grauwe ellende van de fabrieken en arbeiderswoningen, die letterlijk in de achtertuinen liggen.

Lange werkdagen, lage lonen (1,60 frank voor 14 uur werken!) en vrouwen- en kinderarbeid zijn het lot van de arme Aalstenaar. Het doet de idealistische, eigenzinnige Daens steigeren. Hij begint zich hun lot aan te trekken vanaf 1888, wanneer hij na verschillende omzwervingen als leraar en onderpastoor, weer in Aalst komt wonen.

Wandel even tot aan nummer 23, de vroegere woning van liberaal Van der Smissen. Bij hem verdienen de arbeiders iets meer en hij laat zelfs heel kortstondig een vakbond toe (onder leiding van Jan Bijl).

In het huis met nummer 57 woonde dokter De Moor. Arme mensen moeten bij hem vaak niet betalen. Als geneesmiddel schrijft hij hen soms ... een zakje kolen voor. Om hun vochtige arbeiderswoning mee te verwarmen.

Een andere fabrieksbaas, Cumont, richt voor zijn arbeiders een goedkope winkel op, de 'bazaar Cumont' **ter hoogte van het hoekhuis, nummer 65**.

Keizersplein met de typische witte gevels toen en nu.

Op het einde van het Keizersplein sla je links de Korte Zoutstraat in.
Loop door tot nummer 29.

STOPPLAATS 8 | Korte Zoutstraat

Vlees en brood voor het volk

In het smalle steegje aan nummer 29 staat nog altijd de drukkerij waar de conservatieve katholieke krant De Denderbode werd uitgegeven. Drukkerij Van de Putte ontpopte zich tot een politieke propagandamachine tegen de daensisten. Van de Putte en onderpastoor Ponnet vallen priester Daens persoonlijk aan met hun krantenartikels. Ze geven aan de daensisten scheldnamen, zo noemen ze Pieter Daens bijvoorbeeld ‘groene pië’ en ‘pië ziëvereir’.

De naam daensisten werd aanvankelijk door de katholieken als spotnaam gegeven aan de medestanders van de gebroeders Daens. Deze werd als snel met trots door de partijgenoten gedragen.

De strijd wordt voor een groot deel uitgevochten via de gedrukte pers. Priester Daens kan immers onbeperkt publiceren in de verschillende daensistische kranten waaronder die van zijn broer Pieter (de locatie van de drukkerij van Pieter Daens passeren we later in de wandeling nog).

Foto boven:
Detail van de gevel
'de Denderbode'

Foto onder:
algemeen zicht op
de Korte Zoutstraat.

Ga op het einde van de Korte Zoutstraat rechts de Louis D'Haeseleerstraat in.

STOPPLAATS 9 | Louis D'Haeseleerstraat

Daens gemuilkorfd

Aan je rechterkant kom je aan de Ingang Levionois, een van de weinige bewaarde beluiken van Aalst. Nu mooi opgeknapt, maar vroeger hokten de arbeidersgezinnen samen op een piepkleine oppervlakte. Gezinnen met twaalf kinderen in twee kleine kamertjes gepropt. Eén enkele waterpomp en toilet voor de hele straat. Geen wonder dat het gebrek aan hygiëne en de ondervoeding leiden tot geweld, misdaad en drankzucht. Een morele ontarding, zoals de Kerk het noemt. Zo ziet priester Daens het zeker niet. Voor hem liggen de onrechtvaardige economische verhoudingen aan de basis van alles.

Vijftig meter verder staat het beschermde Theresiaklooster (nummer 19). Hier bij de zusters Karmelietessen moest Daens in de laatste twee jaren van zijn leven de mis lezen... achter gesloten deuren en zonder publiek. In 1898 krijgt de populaire priester van bisschop Stillemans een definitief verbod op publiek preken. Even later mag hij zelfs het priesterkleed niet meer dragen. Een doordachte zet, waarbij politieke en kerkelijke macht samenspannen om de partij van Daens te breken. In het parlement én op de preekstoel klaagt Daens immers onverminderd de sociale wantoestanden aan.

Beluik 'ingang Levionois'

Je bevindt je in de ingang Levionois, wandel een beetje verder en sla links de Klapstraat in. Loop die ten einde en sla linksaf in de Pontstraat.

STOPPLAATS 10 | Pontstraat

Primus perpetuus

Oude postkaart met zicht op het jezuïetencollege.

Deze Latijnse titel, vrij vertaald ‘onophoudelijk de eerste’, krijgt Daens in de middelbare school, omdat hij elk jaar opnieuw zulke schitterende studieresultaten behaalt. Dat was hier in de Pontstraat, in het Sint-Jozefscollege van de paters jezuiten. Je ziet het gebouw en de naastliggende jezuitenkapel aan de linkerkant van de straat. Na zijn schooltijd treedt Daens binnen in het noviciaat van de jezuitenorde in Drogen. In de twaalf jaren bij de orde is hij achtereenvolgens leraar aan jezuitencolleges in Antwerpen, Bergen en Turnhout en student filosofie en theologie in Leuven. Toch voelt hij zich er niet echt thuis en gaat hij regelmatig in conflict met zijn oversten. In 1871 verlaat hij de orde. Zijn broer Pieter schrijft dit later toe aan zijn te vrije en Vlaamsgezinde geest en aan het niet willen opgeven van zijn persoonlijke opinie. Aan de rechterzijde in de straat, bevindt zich tot 1958 de fabriek *Usines Roos-Geerinckx-De Naeyer*, een fusie van enkele oudere textiel fabrieken.

In de Stooftstraat waar je zo meteen doorwandelt, zie je aan de linkerkant typische arbeiderswoningen.

Ga net niet tot aan de Sint-Martinuskerk, maar sla het Stooftstraatje rechts in.
Zo kom je uit op de Oude Vismarkt.

STOPPLAATS 11 | Oude Vismarkt **Tegenkanting in 't Gasthuys**

Links van het plein bevindt zich 't Gasthuys-Stedelijk Museum. In dit gebouw boden de gasthuiszusters al sinds de middeleeuwen onderdak en verzorging aan zieken, ouderen en armen. Daens stelt zich tweemaal kandidaat om directeur te worden van het stedelijk hospitaal. Tevergeefs, zijn positie ligt te moeilijk in de katholieke kerk. Erger, al in 1894 mag hij van bisschop Stillemans niet eens meer in het openbaar de mis lezen en wordt hij verbannen naar de eenzame kapel van het hospitaal. Het verbod wordt later nog herhaald. Een zware vernedering. Het bestuur van het hospitaal wil van de controversiële priester echter niet weten. De hele heisa wordt breed uitgesmeerd in de kranten en leidt tot een proces, waarbij Woeste tegen de priester optreedt wegens smaad en eerroof.

WEETJE Stap zeker eens binnen in 't Gasthuys-Stedelijk Museum Aalst, je vindt er de oorspronkelijke kapel en een tentoonstellingszaal gewijd aan Daens en de daensistische beweging.

**TER
INFO**

In het Stadsarchief worden alle originele documenten in verband met het daensisme, de sociaal-politieke strijd en de socio-industriële geschiedenis van de Denderstreek bewaard.

Ga op het plein naar rechts en dan links de Burchtstraat in.

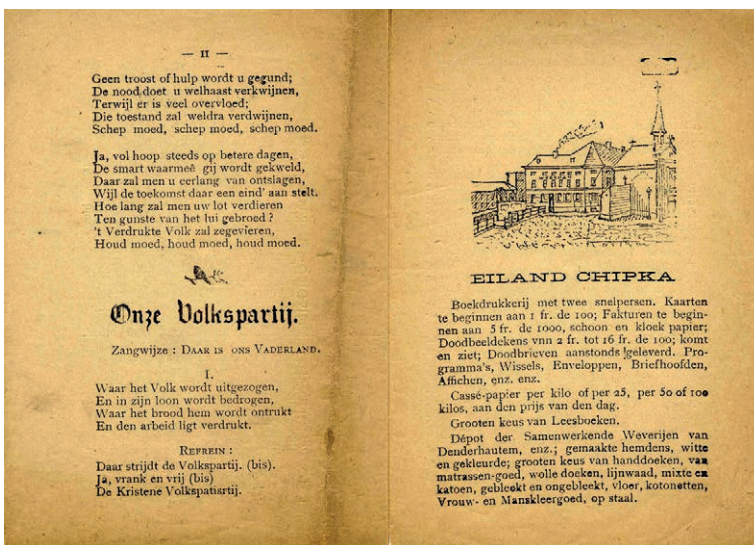
STOPPLAATS 12 | Burchtstraat

Eiland Chipka

De industriële zone aan je rechterkant is nu grotendeels van het internationale zetmeel- en glucosebedrijf Tereos, de voormalige Amylum. Dit is het 'eiland Chipka'. Het was vroeger letterlijk een eiland, geprangd tussen de Dender (verder naar rechts) en de Oude Dender (waar je nu loopt, maar gedempt in 1964). In Daens' tijd staat het hier vol fabrieken met daartussen een wirwar van straatjes met werkmanshuisjes. Een vuile stinkende rivier, schouwen die zwarte rook uitbraken, tergend lawaai van ratelende machines en wagens die met ijzeren wielen over de onafgewerkte straten donderen. Geen wonder dat er regelmatig onrust uitbreekt in deze moeilijke arbeidersbuurt. Loop nog even door tot nummer 11, bijna op het einde van de straat. Hier was de drukkerij van de broer van priester Daens gelegen. Pieter Daens is drukker en uitgever van de bladen Het Land van Aalst en De Werkman. Populaire bladen die niet alleen in de streek maar ook ver erbuiten een grote oplage halen en die de priester en zijn broer inzetten voor hun politieke strijd. Daens schrijft in een sappige, volkse stijl en gebruikt vaak spot als wapen.

Chipka is de naam van een Bulgaarse bergpas waar in de 19de eeuw een veldslag plaatsvindt die veel weerklink krijgt in West-Europa. De term staat synoniem voor chaos. De Aalstenaars leggen de link tussen de chaos van de veldslag en de sociale wantoestanden in deze wijk. Tot op de dag van vandaag wordt deze locatie met de bijnaam 'Chipka' aangeduid.

Wandel tot aan het Werfplein, aan de Werfkapel en het standbeeld hou je even halt.

STOPPLAATS 13 | Werfplein

Een standbeeld voor Daens

Sinds 1957 staat hier het Daensmonument. Dit eerbetoon van de hand van beeldhouwer Marc De Bruyn is betaald door honderden, vaak bescheiden bijdragen van de gewone man. Daens staat met het gelaat gericht naar de Dender. Hij kijkt naar de overkant, naar de typische arbeiderswijk Mijlbeek, toen de buurt van de allerarmsten. Langs de rivier strekten zich in een eindeloze sliert de fabrieken uit: weverijen, brouwerijen, olieslagerijen... Recht voor je zie je de rode gevel van het voormalige graanmagazijn van mouterij De Wolf-Cosyns, nu zijn er hippe lofts. Als je omdraait, bemerk je aan de kruising van het plein met de Vaartstraat, een glazen, modern gebouw in met lamellen in de stadskleuren wit, geel en rood. In dit administratief centrum zijn alle stadsdiensten gevestigd. Daar bevond zich in de tijd van Daens de Filature du Canal, een industriële katoenspinnerij en de oudste textielfabriek van Aalst. Ze wordt in de volksmond 'Jelies' genoemd, naar de stichter Jean-Baptiste Jolie. Men fabriceerde er alle soorten garens uit geïmporteerd katoen. Op haar toppunt verschaftte de fabriek werk aan 550 mensen, waaronder ook veel kinderen. Kinderarbeid was in die tijd de gewoonste zaak van de wereld. Jolie was een van de eerste werkgevers die de 10-urige werkdag invoert. Lange dagen? In die tijd waren werkdagen van 14 uur niet ongewoon!

Zicht op de Filature du Canal

Keer even terug en sla de Molenstraat in. Wandel tot aan het eerstvolgende kruispunt.

Standbeeld Daens

Wil je nog iets meer weten over Pieter Daens, het daensisme, de historiek van de Werf, de Dender en het eiland Chipka en de voormalige mouterij De Wolf-Cosyns? Neem dan zeker een kijkje achter de Werfkapel. De erfgoedborden verduidelijken het belang van Daens als sleutelfiguur in de sociale en politieke geschiedenis van ons land.

STOPPLAATS 14 | Molenstraat

Een moegestreden man

Even voor de Grote Markt bevindt zich links aan nummer 11 het huis waar priester Daens sterft. Eind januari 1907 trekt een doodzieke Daens in bij zijn nichtje Maria en haar man Jules Delafortrie. Rond de moegestreden, stervende man ontspint zich een bitse strijd. Maria Daens zorgt voor de priester en tracht zo weinig mogelijk bezoek toe te laten. De Kerk wil dat hij zijn politieke strijd herroept als een dwaling, als voorwaarde om de laatste sacramenten te ontvangen. Daens geeft toe, om in overeenstemming met zijn geloof te kunnen sterven. Met een onvermijdelijke breuk met familie en vrienden tot gevolg.

WEETJE Waar nu het cultureel centrum De Werf staat, richtten Daensgetrouwen in 1928 een volkshuis op, later bekend onder de naam Vlaams Huis.

Keer een beetje terug en wandel het Rozemarijnstraatje in, langs je rechterzijde vind je het achterpoortje van het huis in de Molenstraat.

Iedere dag stapt priester Daens vanuit deze deur moeizaam naar de Sint-Martinuskerk. Hij overlijdt op 14 juni 1907. De begrafenis is op 17 juni in de Sint-Martinuskerk. Als ultieme vernedering wordt het een sobere dienst: zonder muziek, rouwkransen of vlaggenvertoon. Het lichaam moet naar het kerkhof in de lijkkoets voor de armen. Een jaar later op 13 september 1908, wordt een mooi praalgraf onthuld, betaald door de giften van vele duizenden aanhangers.

Herdenkingsprent van priester Daens

WEETJE Je vindt het praalgraf op de stedelijke begraafplaats aan de Kerkhoflaan.

Neem de straat recht tegenover het Rozemarijnstraatje. Dit is de Zwarte Zustersstraat. Loop de straat door, aan je rechterzijde passeer je de Graanmarkt en net voor de lichten sla je links af naar het Utopiaplein.

STOPPLAATS 15 | Graanmarkt

De Letterzetterkring

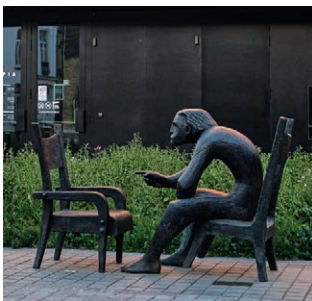
Op het einde van het plein aan de Vaartstraat vestigt priester Daens zijn eerste lokaal 'De Letterzetterkring', eigendom van drukker-herbergier Jaak De Backer. In 1899 richtten de daensisten er zelfs een feestzaal in. Op dat moment heeft de priester al een hele weg afgelegd. Tussen 1894 en 1898 is hij volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Aalst. Hij wordt gekozen voor een tweede periode als parlementair, voor het arrondissement Brussel, van 1902 tot 1906.

Pestkerkhof | De miserie van het werkvolk in de 19de eeuw is geen nieuw verschijnsel. In vroegere tijden kwam daar vaak nog eens de gevreesde pest bovenop. Het aantal pestslachtoffers in het 17de-eeuwse Aalst is dermate groot dat men een speciaal pestkerkhof moet aanleggen. Dat lag hier aan de huidige Graanmarkt. De nonnen van het klooster van de Zwarte Zusters verzorgen de zieken in afzonderlijke pesthuisjes om besmetting tegen te gaan. Ten tijde van Daens is de pest al lang uitgeroeid en verhuizen de zusters naar een nieuw Geneeskundig Gesticht (1904) in Mijlbeek. Daar staat nu nog het Onze-Lieve-Vrouwziekenhuis, wereldbekend voor zijn hartchirurgie.

Loop de straat door, net voor de lichten sla je links af naar het Utopiaplein.

STOPPLAATS 16 | Utopia

De Verteller

Ga zeker binnen in Utopia, de nieuwe thuis van de stadsbib en de Academie voor Podiumkunsten. Op de 2de verdieping vind je een erfgoodwand over het leven en werk van Pieter Daens en over Aalsters schrijver Louis Paul Boon.

Boons bekendste boek 'Pieter Daens of hoe in de negentiende eeuw de arbeiders van Aalst vochten tegen armoede en onrecht' kan je hier nog steeds ontlenu. Neem plaats op het standbeeld van Louis Paul Boon, de Verteller. Het beeld nodigt je uit om met de schrijver te converseren.

Wandel nu rechtdoor, door het Peperstraatje en ga linksaf de Kattestraat in.

Verkiezingspamflet van priester Daens.

WEETJE

STOPPLAATS 17 | Kattestraat

Straat van barmhartigheid

De huidige winkelatalages met hun overvloedige aanbod staan in contrast met de voorzieningen voor armen, wezen en ouderen die hier eind 19de eeuw gevestigd zijn. Je hebt hier dan een pandjeshuis, de Berg van Barmhartigheid genaamd, en een jongensweeshuis.

Wie herinnert zich uit de film Daens de weesjongen 'Lowieke'? Van pure honger dringt hij de kooi van een circustijger binnen om het vlees van het beest te stelen. Hij wordt verwond en sterft.

Aan het Maegelijnplein staat nog de gevels van de Heilige Geestkapel, waarachter zich een modezaak bevindt.

In het aanpalende complex hebben in Daens' tijd een meisjesweeshuis en twee bejaardentehuizen één voor vrouwen en één voor mannen, een onderkomen. In weeshuis 'Het Maegelij'n' konden katholieke meisjes vanaf acht jaar verblijven als ze beide ouders of hun moeder verloren hadden. Deze gebouwen zijn nu allemaal afgebroken.

Loop door de Kattestraat richting de achterzijde van het belfort en je komt weer op de Grote Markt.

Het banket op het stadhuis

Het stadhuis op de Grote Markt

Loop nog even het stadhuis binnen. Dat is het witte gebouw met de vlaggen, rechts van het belfort. In de inkomhal staan de namen van de oorlogsslachtoffers.

Je vindt er Frans Daens terug, de zoon van Pieter Daens. Deze laatste is vanaf 1911 gemeenteraadslid in Aalst. En nog een laatste typisch Daens-verhaal om af te ronden. Eind 1895 vindt hier naar aanleiding van de eerstesteenlegging van het nieuwe hospitaal een luisterrijk banket plaats. Alle notabelen zijn uitgenodigd, uitgezonderd priester Daens. Er breken relletjes uit en de conservatieve katholieken wijzen de gebroeders Daens aan als onruststokers. De katholieke kranten leggen Pieter Daens volgende woorden in de mond: *'Vrienden, willen wij de vetlappen daar eens uit 't stadhuis halen? Maar 't en zal niet nodig zijn, de kiezers zullen het weldra doen.'* Uiteraard ontkent Pieter deze woorden. Hij zou naar eigen zeggen de mensen juist gekalmeerd hebben.

De daensist Karel Leopold Van Opdenbosch is volksvertegenwoordiger en schepen in Aalst. Net zoals priester Daens heeft hij een rebels karakter. Na de dood van burgemeester Eugeen Bosteels wordt hij op 6 juli 1925 plaatsvervangend burgemeester. Dit was echter van korte duur: op 11 juli 1925 verving hij de Belgische driekleur aan dit stadhuis door de leeuwenvlag. Dit viel niet in goede aarde en hij werd uit zijn ambt gezet door de gouverneur.

WEETJE

WEETJE

Daens over de Aalsterse Vlaai

Daens over dit populaire kermisdessert in Het Land van Aalst (1891):
*'Aalst kermis... de Winkeliers doen vlotjes saroop in, ze maken pakskes foelje
voor de vlaaien;... de kastrollen vlaaien worden naar huis gedragen.'*

De typische Aalsterse Vlaaien, een erkend streekproduct, kan je bij
een van de erkende vlaaienbakkers nog steeds proeven.

**Wat een huishouden van man,
vrouw en 2 kinderen nodig
heeft per week (Januari 1913)**

Huishuur	2,50
Petrol	0,34
Aardappels 18 kilo aan 10 ctm-	1,80
Kolen 50 kilos	1,60
Brood 21 kilo aan 0,25 fr. de kilo	5,25
Suikerij 500 grammen	0,22
oter-Margarina 500 grammen	1,09
Vet 500 grammen aan 2,20 fr. de kil.	1,10
21 piuten botermelk aan 0,02 fr. de pint	0,42
Rijst 1/2 kilo	0,20
Zout 1 kil.	0,07
Bloem en Koffie	1,00
Groenten per week	0,75
Vermicel	0,12
Zeep 1 kil.	0,40
Waschpoeder 500 grammen	0,15
Zondag noenmaal 750 gr. vleesch	1,50
Onderhoud-kleederen en meubels	2,50
Tabak en baard	0,30
Ziekenb. en Herverzeker. man en vrouw	0,47
Vakvereeniging	0,20
Pensioen man en vrouw	0,25
Hout per week	0,15
Drinkgeld voor den man per week	0,30
	<hr/> 22,57

Twee en Twintig franken, 57 c.

Voor Man. Vrouw en 2 Kinderkes.

Arme Staatsmans, aan 3 fr. daags, met 4 of 5 Kinderkes, wat moet gij afzien! Huismoeders, hoe weede moet uw leven zijn! En als de Kristene Demokraten in mei 1913 voorstelden een minimum-loon van 3,50, al de Katholieken hebben **TEGEN** gestemd, o. a. Woeste, Moeyersoën en den Baron. En die Wreeddaards durven nu uwe Stem komen vragen.

DAENS.

Stad Aalst

AALST
VERGEET
JE NOOIT

TOERISME AALST

Hopmarkt 51
9300 Aalst
info@visit-aalst.be
tel. 053 72 38 80

www.visit-aalst.be
www.facebook.com/visitaalst
#visitaalst

Deel je jouw mooie foto's van Aalst op social media?
Doe dat dan met de hashtags #aalst #9300 #chipka #visitaalst

COLOFON

Redactie
dienst Toerisme en erfgoed

Foto's
Gert Swillens: pagina's 3, 5, 8, 10, 12, 14, 15 en 17
Guy Kokken: pagina 4
Stadsarchief Stad Aalst

Druk en Lay-out
Artoos
Verantwoordelijke uitgever
Christoph D'Haese, burgemeester, p.a. Werf 9 – 9300 Aalst

Kostprijs: 2 EUR